

Preek over Marcus 1 : 21 – 28 in de dienst van Schrift en Tafel op 28 januari 2018 in de Witte Kerk in Naarden. Vierde zondag na Epifanie.

Lieve mensen, Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

De onderlinge band tussen het Oude Testament en het Nieuwe Testament wordt door alle Schriftverklaarders erkend. In de eerste lezing hoorden we de woorden van Psalm 111. In deze Psalm klinken goddelijke kwaliteiten door: gerechtigheid, genade en liefde, Gods trouw aan Zijn verbond, dat garant staat voor waarheid en recht. De Psalm begint met de krachtigste lofprijzing die er is: “hallelujah”, looft de Heer, waarmee het psalmboek ook besluit (150 : 6), en het hele alfabet doet mee met die bevrijdende lofzang in de beginletters van elk vers. Tegen onderricht in deze Geest is geen verwrongen geest bestand. Aldus heeft in de traditie van de kerk deze Psalm als opmaat gediend voor de evangelielezing van Marcus 1 : 21 – 28, waarin de bevrijding van de man met de boze geesten centraal staat.

Het Evangelie volgens Marcus kent een vliegende start. Nadat kort het optreden van Johannes de Doper, de doop van Jezus en diens verblijf in de woestijn beschreven wordt, ontmoeten we Jezus in Galilea. Het optreden van Jezus wordt ingeleid met de volgende zinnen: *Nadat Johannes overgeleverd was, kwam Jezus in Galilea de goede boodschap van God verkondigen en zei: De tijd is rijp en het koninkrijk van God is ophanden. Bekeer u! Heb geloof in de goede boodschap* (Mar. 1,14v). Vervolgens beschrijft Marcus hoe Jezus aan het Meer van Galilea de eerste vier apostelen of leerlingen roept. Vanaf 1,21 worden we meegenomen naar de eerstvolgende sabbat na deze roeping. De perikoop van deze zondag beschrijft dus het allereerste openbare optreden van Jezus als we ervan uitgaan dat de roeping van de eerste leerlingen nog in een betrekkelijke beslotenheid plaats vindt. Het is sabbat en Jezus gaat met zijn leerlingen (zo blijkt uit Mar. 1,29) naar de synagoge in Kafarnaüm (“stad van de troost”).

Verderop zal blijken dat dit stadje aan het meer de thuisbasis van Jezus in Galilea is (Mar. 2,1).

In de synagoge treedt Jezus als leraar op. De inhoud van zijn onderricht wordt niet vermeld. Spreekt hij zoals later over het Rijk Gods? Legt hij de lezing van de betreffende sabbat uit? De reactie van de toehoorders op zijn woorden horen we echter wel. De mensen verwonderen zich over zijn onderricht. Hij leert niet als de schriftgeleerden, maar met gezag of macht. Wil Marcus ons nieuwsgierig maken naar Jezus’ leer door deze bijzondere reactie? Wie meer wil weten, moet verder gaan lezen in het evangelie!

Het gezag of de macht van Jezus worden vervolgens onderstreept door de eerste genezing in het evangelie. In de perikopen die volgen komen nog vele genezingen voor: de schoonmoeder van Simon Petrus (1,31), vele zieken (1,34), een melaatse (1,41), een lamme (2,12).

De genezing van de man die in de macht is van een onreine geest (1,23-26) geeft ook meer inzicht in de identiteit van Jezus. De genezing zelf bestaat uit slechts enkele woorden van Jezus: “*Zwijg stil en ga uit hem weg*” (1,25), onmiddellijk gevolgd door het wegvluchten van de onreine geest. Aan de genezing gaat echter een opmerkelijke dialoog vooraf tussen de onreine geest en Jezus. Het initiatief hiertoe wordt genomen door de onreine geest. De aanwezigheid van Jezus wordt door de geest onmiddellijk als bedreigend ervaren. De onreine geest maakt zich daarbij tot woordvoerder van de geestenwereld door in het meervoud te spreken: *Jezus van Nazaret, wat hebt Gij met ons te maken? Ge zijt gekomen om ons in het verderf te storten. Ik weet wie Gij zijt: de Heilige Gods* (Mar. 1,24). Het bestaan van een dergelijke geestenwereld mag ons misschien bevreemden, maar was in de cultuur en tijd van het Midden-Oosten algemeen aanvaard. Het uitdrijven van kwade geesten, ook wel exorcisme genoemd, door Jezus mogen we als een historisch feit zien. Het gaat hierbij om de strijd

tussen goed en kwaad ofwel tussen God en satan. Daarmee is dit genezingsverhaal als het ware het evangelie in een notendop. Jezus komt van Godswege om heil te verkondigen en te doen door mensen te bevrijden uit allerlei situaties van kwaad: demonen, ziekte, onvrijheid. Het Rijk Gods dat zo centraal staat in zijn verkondiging is de situatie waarin mensen bevrijd van het kwaad leven. De kwade geesten hebben een direct aanvoelen van Jezus' identiteit: Hij is de Heilige van God. Jezus staat aan Gods kant. Er zijn ook enkele lijnen met Jezus' doop en zijn verblijf van veertig dagen in de woestijn te trekken (Mar. 1,9-13). Bij de doop komt de heilige Geest over Jezus. Deze Geest brengt hem ook naar de woestijn om op de proef gesteld te worden door de satan. Tegenover de heilige Geest staan de onreine geesten. Aan het eind van de genezing onderstrepen de omstanders nogmaals de grote indruk die Jezus op hen maakt: *Wat betekent dat toch? Een nieuwe leer met gezag!* (Mar. 1,27). Als lezers kunnen wij inmiddels begrijpen dat het gezag van Jezus afkomstig is van God zelf. Wat dat allemaal betekent, zal in de loop van het evangelie onthuld worden.

Een nieuwe leer met gezag

Wanneer spreek jij met gezag? Als je echt wat te zeggen hebt of als je aangesteld bent om leiding te geven of leraar te zijn? Als je recht uit je hart spreekt? Als je uit doorleefde ervaring spreekt en als die ander hoort dat het echt en eerlijk is wat je zegt?

Toehoorders hier en leerlingen op school merken direct of je met gezag spreekt! Velen van de oudere generatie zijn anti - autoritair opgevoed, ze zijn heel huiverig voor gezags-hebbers met macht. Ze zetten hun stekels op als iemand zegt dat of dat moet je doen.

Wat betekenen eigenlijk gezag en autoriteit? De Latijnse wortel van autoriteit is *augere*, dat betekent *vermeerderen of doen groeien*. Iemand met autoriteit doet jou groeien als mens.

Een mens met werkelijk gezag hoeft niet met hoge stem te schreeuwen: 'Ik ben de baas en jij moet mij gehoorzamen, anders dwing ik je.' Werkelijk gezag gaat zonder dwang.

Een vader of moeder met gezag over hun kind zorgt dat het kind groeit en meer mens wordt.

Voorgangers in de kerk zijn alleen op hun plaats als ze anderen helpen om te groeien in geloof en liefde. Politieke gezagsdragers hebben slechts gezag als mensen hun vertrouwen schenken, mensen doen dat als ze merken dat deze politicus hen helpt om mee te doen in de groei van een menselijke samenleving. Jezus straalt blijkbaar een vanzelfsprekende autoriteit uit. De eerste leerlingen van Jezus zijn zo onder de indruk van Jezus' gezag, dat ze hun netten daar aan de oever van het meer in de steek laten en hem volgen. Petrus neemt Jezus mee naar zijn huis in Kafarnaüm en de volgende morgen op de sabbat gaan ze naar de synagoge; er is nog steeds een synagoge precies op deze plek in het dorp aan het meer van Galilea.

Jezus legt er de Schrift uit en hij spreekt als iemand met gezag!

'De mensen waren diep onder de indruk', staat er. Jezus spreekt verstaanbare taal dus. Het zijn gewone mensen, die daar zoals altijd op de sabbat bijeen zijn in die synagoge. Er is natuurlijk een voorzanger en een koster, er zijn vissers en bakkers en boeren, vrouwen en kinderen en ook de rare man uit het dorp, die een beetje gek is.

En net als anders lezen ze uit de Thora en de profeten, maar dit keer is het toch héél anders, want met zoveel warmte hebben ze iemand nog nooit horen spreken, ze voelen: 'dit gaat over ons, hier en nu.' Ze voelen dat deze man niet óver God spreekt, maar zélf iets van God heeft.

Dit is nieuw! Jezus onderstreept zijn woorden door de eerste genezing.

Het begint met iemand uit het publiek, de rare man, bezeten door een kwade geest. De dorpingen in de synagoge schrikken niet als die man begint te roepen, ze wisten wel met wie ze van doen hadden. Maar nu spreekt hij in meervoud, dus namens een boze geestenwereld:

'Wat heb je met ons te maken, jij heilige Gods.' De kwade geesten voelen direct wie Jezus is en waar zijn gezag vandaan komt.

Wij zijn wellicht net als de leerlingen traag van begrip, maar deze kwade geesten hebben direct door dat hun rijk ten onder zal gaan als de boodschap van deze rechtvaardige verspreid wordt. Jezus pakt ze onmiddellijk hard aan. ‘Zwijg, stil’, beveelt hij, want ze onthullen ontijdig dat Jezus de Messias is. (Om dat te weten moet je eerst het hele evangelie lezen.) Een paar woorden van Jezus zijn dan genoeg om de man te genezen: ‘Ga uit hem weg!’ Dit optreden is meteen de kern van het evangelie: ‘van Godswege bevrijdt Jezus mensen. De dorpelingen hoorden hun rare man zeggen dat Jezus, de ‘Heilige van God’ is. En ze zien hoe Jezus deze in zichzelf vastgelopen man geneest en hoe dat met geschreeuw en stuiptrekkingen gepaard gaat. Ze zijn zeer onder de indruk en roepen: ‘Dit is een nieuwe leer met gezag’. Wat bedoelen ze daarmee? De leer van Jezus is de wet van Mozes, maar die leer van Mozes’ wet kan net als elke leer tot holle woorden en gestolde geboden vervallen. Iedere keer weer zijn er dan profeten nodig om opnieuw naar de kern terug te gaan. Jezus is voor hen zo’n profeet, zoals die door Mozes en de profeten reeds beloofd was. Ze noemen zijn leer ‘nieuw’, wellicht omdat Jezus ook doet wat hij zegt. Hij dóet Gods liefde door de rare man te bevrijden, zodat deze weer kan uitgroeien tot een waardevol mens. Zo krijgt Jezus gezag, gezag als een opbouwende kracht, die ruimte geeft om mens te worden naar Gods hart.

We mogen bidden dat wij, zoals we hier zijn, mensen met zulk gezag mogen ontmoeten. Gelukkig zijn er in het spoor van Jezus zulke mensen te vinden, ook in deze kring, mensen die ruimte scheppen voor burens, voor pleegkinderen, voor vluchtelingen, mensen waarin we Gods goede geest kunnen bespeuren. Wij mogen mensen worden die met gezag het leven behoeden. Kenmerkend voor het gezag van Jezus is, dat wat Hij zegt, Hij ook doet. Het evangelie van vandaag is eigenlijk een Paasverhaal. Jezus is de Blijde Boodschap zelf voor allen, die geketend zijn aan hun verloren verleden.. Hij is de nabijheid van God in eigen persoon voor de verdwaalden en zoekers. Wie zich aan Hem bindt en zich door Hem laat boeien, zal bevrijd worden en opgenomen worden in het Koninkrijk van God. Die man met die onreine geest staat eigenlijk model voor ons allen. Hij was niet de enige met een ongezuiverde inborst, die daar naar Jezus luisterde. En het is ook zeer heftig en verschrikkelijk, als je barricaden bedreigd worden, als je verdedigingsmechanismen dreigen in te storten, je veilige maatschappelijke positie, die staat op je inkomen, je maniertjes om jezelf en anderen een rad voor de ogen te draaien, je machtsspelletjes waarmee je anderen kunt krijgen waar je ze hebben wilt, je schuilhut, die je om jezelf hebt opgetrokken. Het is ook verschrikkelijk als je egestelling blijkt geen stand te kunnen houden door de simpele aanwezigheid van een mens met gezag en wezenskracht, zoals Jezus. Je wordt zó naakt, zó doorgeprikt, zó armzalig. Angst en woede kunnen dan je reactie zijn. Je weet het dondersgoed. Hij is je meester. Hij is al daar, waar jij ook moet zijn, maar je moet zo verschrikkelijk veel opgeven om bij Hem te komen. Je probeert het vuur te doven, je probeert het licht uit te blazen, je probeert nog meer machten in stelling te brengen. Maar er is alleen maar: “Zwijg stil en ga uit hem weg!”. Dat is ontzettend. Maar het is tegelijkertijd ook hartverwarmend en troostrijk. In Jezus Christus zien wij, dat God macht heeft om ons hart open te breken. In dit teken, dat Jezus gedaan heeft in de synagoge van Kafarnaüm, laat Marcus een heenwijzing zien naar de nieuwe tijd, die is aangebroken. Nieuwe wegen gaan open, als wij Jezus herkennen als onze Bevrijder. Hij stoot niemand af die genezing zoekt. Niemand die nog een kiertje open laat voor God. Daarin is Hij nieuw. Dat nieuwe kon Hij met gezag brengen, omdat Hij steunde op wat Gods Woord steeds in de Schrift had laten herhalen, dat Hij niet de dood van de zondaar wil, maar het leven. Gods leven voor de zwakke en zondige mens: dat kwam Jezus’ tijdgenoten als een verkwikking over. En als zij dan zien, hoe Jezus Zijn Woord onderstreept door Zijn daden, gaat er een nieuw licht op in het land, het licht van vrede (Jesaja 8 : 23 9 : 1). Het beeld van de onreine geest wordt omver geworpen door de kracht van Jezus’ Woord. Hij oefent gezag uit over het boze, het kwade. Als Hij ons leert bidden: “Verlos ons van de boze (het kwade)”,

dan mogen we ons dit stukje evangelie herinneren. Alle kwaad, in iedere vorm, zelfs de dood die in het gevolg gaat van het kwaad, zal wijken, als wij tot Hem gaan, open en vol vertrouwen. Geve God ons de moed en de geestkracht om te vertrouwen op het Woord van Hem, Die was en Die is en Die komen zal. Lof zij U , o Christus, in eeuwigheid, Amen.